

Muistoja menneiltä vuosilta.

VII.

Madame H. P. Blavatsky.

Ovatko muistomme henkilöistä rajoitettavat ainoastaan niihin ihmisiin, joita olemme nähneet ja tavanneet fyysillisesti? Silloin minulla ei kylläkään ole mitään muistoa madame Blavatskysta, joka oli kuollut (1891) pari kolme vuotta ennenkuin tutustuin teosofiaan. Mutta jos saamme ulottaa muistomme menneisyydestä sellaisiin henkilöihin, joiden niin sanoaksemme sisäisen minän kanssa olemme joutuneet kosketukseen, joiden henkinen voima on vaikuttanut meihin herättävästi, joiden lapsia ja perillisiä olemme miltei kiinteämmässä merkityksessä kuin fyysillisten vanhempiemme, silloin minulla ehdottomasti on mitä elävin muisto madame Blavatskyn persoonallisuudesta.

Luottaen siihen, että lukijani ymmärtävät tällaisenkin muiston pätevyyden ja tärkeyden, tahdon nyt muutamalla sanalla kuvata, miksi madame Blavatsky henkilökohtaisesti tuli minulle kalliiksi varhaisimmasta teosofisesta nuoruudestani lähtien.

Kaikille, jotka tulivat teosofeiksi »viime vuosisadalla», madame Blavatsky epäilemättä oli valontuoja ja herättäjä; hän se oli heidän silmissään ainoa ja varsinainen Mestarein lähettiläs, jolla oli käsissään okkultisen tiedon avaimet. Hän se oli tietäjä ja taitaja, ja »minkä hän sitoi maan päällä, se oli oleva sidottu taivaissa, ja minkä hän päästi maan päällä, se oli oleva päästetty taivaissa». Hän esiintyi heille adeptina, joka oli löytänyt ja saavuttanut. Hänen varhaisemmasta elämästään tiedettiin verrattain vähän, vielä vähemmän sisäisestä kuin ulkonaisesta. Millä tavalla hän oli kamppailut ja taistellut, ennenkuin tiedon avain oli hänen käteensä annettu, sitä saattoi ainoastaan aavistaa; itse hän ei niistä asioista puhunut.

Minulle hän heti kävi rakkaaksi ja kotoiseksi, vaikkei kukaan ympäristössäni pitänyt hänen kuvastaan. »Hänhän on torimatamin näköinen», sanottiin, »ja tuonnäköisestä ihmisestä saattaa uskoa mitä (pahaa) tahansa». Myönsin, ettei hän ollut kaunotar, mutta en käsittänyt, mitä tekemistä hänen ulkomuodollaan oli sen työn kanssa, minkä hän oli maailmassa suorittanut. Minulle hän oli rakas ei rumuutensa eikä kauneutensa nojalla, vaan sen kautta, mitä hän itse ihmisenä oli ollut. Tämä pilkisti näkyviin hänen elämäntyöstään, hänen Teosofisen Seuransa ohjelmasta ja ennen kaikkea hänen kirjoistaan ja kirjoituksistaan. Niissä oli kaikissa profetallisen neron leima, ja hänen henkensä tuntui niin tutulta ja läheiseltä.

Kuitenkin oli aukkona se, ettei hän yksityiskohtaisesti kertonut, millä tavalla hän oli totuutta etsinyt, mitä sisäisiä taisteluja hän oli läpikäynyt, ennenkuin oli päässyt valoon ja tietoon. Nuorena totuuden etsijänä kaipasin tätä, kaipasin myötätuntoa yhtä kipeästi kuin opastusta, toveria ja veljeä yhtä paljon kuin tietäjää ja opettajaa. Varhaisemmissa muistelmissani (Tietäjä 1915) olen kertonut, kuinka tällaisen henkisen ystävän lohdutukseksi ja riemukseni tapasin, kun venäläisen kirjailijan ja reformaattorin Leo Tolstoin teokset sattuivat käsiini. Hänessä minulla nyt totuuden etsijänä oli mitä ymmärtäväisin ystävä ja hengen heimolainen. Hän tunsi niinkuin minä, hän ajatteli niinkuin minä. Hän osasi sielustani vetää päivän valoon, mitä siinä oli hämärää ja itsetiedotonta. Hän osasi loogillisesti ja sattuvasti kuvata ajatuksia ja tunteita, joille minä vasta-alkajana en olisi keksinyt mitään ilmaisumuotoa. Ei ole ihmeteltävä, että ihastuin häneen.

Madame Blavatsky oli näyttänyt minulle, mitä kauneuksia piili maailman uskonnoissa, hän oli kuvannut sitä salaista viisautta, josta jokainen uskonto ammensi tietonsa ja voimansa, hän oli puhunut siitä valkoisesta veljeskunnasta, josta kaikkien uskontojen perustajat ja historian suurimmat viisaat, jaloimmat sankarit, ylevimmät nerot olivat lähtöisin, – hän oli täten tehnyt ihmiskunnan historian suuren draaman tajuttavaksi ja »jumalallisen suunnitelman» järjelleni käsittettäväksi. Madame Blavatskyn kehoituksesta syvennyin maailmanuskontojen pyhiin kirjoihin, Buddhan ihmeelliseen oppiin, mystikkojen, filosofien, kabbalistein ja okkultistein näkemyksiin ja teorioihin.

Leo Tolstoi taas toi eteeni Kristuksen. Hänkin oli etsinyt totuutta kaikkialta, mutta askel askeleelta hän osoitti ja todisti, kuinka kaiken etsimisen täytyi lopulta johdattaa evankeliumein Jeesuksen luo. Jeesus Kristus oli ainoa, joka täydellisen selvästi ja yksinkertaisesti, vaikka samalla alemmalle, itsekkäälle järjellemme käsittämättömästi, ratkaisi käytännössä kaikki tuskalliset ja ahdistavat tiedustelumme ja kysymyksemme elämän tarkoituksesta. »Seuraa minua», sanoi Jeesus. »Tee niinkuin minä käsken, ja sinä olet huomaava, etten minä puhu itsestäni; sinä olet huomaava, että puheeni todella on jumalasta, Isästä, ja totuus on vapauttava sinut». Leo Tolstoin kehoituksesta syvennyin täten uuteen testamenttiin ja silmäni aukenivat näkemään evankeliumein ihanoituksia.

Lokakuussa 1896 tapahtui käännekohta henkisessä elämässäni, kuten Tietäjässä 1915 olen kertonut; valtava kokemus synnytti minut uudestaan sisäisesti, pyyhkäisi sielustani viimeisenkin epätietoisuuden ja epävarmuuden ihmis elämän henkisestä merkityksestä ja päämaailasta, ja saattoi minut niin sanoakseni Kristuksen jalkain juureen. Jos madame Blavatsky oli tehnyt minusta yleismaailmallisen teosofin, kaikkien uskontojen rakastajan, teki tämä henkinen kokemukseni, johon Leo Tolstoin neuvoma evankeliumein tutkiminen oli johdattanut, minusta »ruusu-ristiläisen» eli rosenkreutsiläisen sanan kristillisessä merkityksessä.

Hengen uudestasynnyminen on enemmän ja toista kuin järjen vakaumus. Olisi siis saattanut otaksua, että löydettyäni Kristuksen elävänä todellisuutena olisin hylännyt teosofian, jonka moninaiset opit yhä olivat minulle teoriaa. Hetkeksi horjahdinkin. Kun sydämeni nyt oli auennut elämälle, ajattelin, – mitä hyötyä minulla enää oli teorioista? Mutta hetkeksi vain, sillä mieleeni muistui kohta, mitä madame Blavatsky oli opettanut, nim. että nuo »teoriat» jälleen syntymisestä, kuolemantakaisesta elämästä j.n.e. eivät olleet mitään haaveita, vaan käsinkoskettavia todellisuuksia. Sentähden en hylännyt teosofisia oppeja, vaan uskoin ne järjessäni tosiksi, vaikken niiden todenperäisyyttä vielä ollut kokenut. (Myöhemmin tuli minulle välttämättömäksi kokea teosofisten pääoppien todenperäisyys, mikä tapahtuikin, niinkuin olen Tietäjässä 1915 kertonut.)

Mutta eräs asia muodostui minulle heti välttämättömyydeksi. Minun piti päästä selvyyteen madame Blavatskystä. Hänen henkensä oli ollut minua niin lähellä, – olinko minä hänestä etäännytynyt? Hänen tutut, rakkaiksi käyneet kasvopuhteen seurassivat minua ajatuksissani ja hänen suuret silmänsä kysyivät tutkien, joskin täysin rauhallisesti: »joko minut hylkäsit?» »En, en», huudahdin sielussani, »mutta sano sinä minulle, ymmärrätkö kokemukseni? Oletko sinä kokenut Kristuksen tavalla Isän läsnäoloa? Oletko sinä syntynyt uudestaan? Ymmärrätkö sinä Leo Tolstoin?»

Ja silloin oli minusta, kuin madame Blavatsky olisi hymyillyt. »Tutki», hän sanoi, »kirjoituksistani ja sanoistani voit huomata, olenko kokenut enemmän vai vähemmän kuin Tolstoi ja sinä».

Ja minä tutkin.

Kauan ei kestänytään, ennenkuin tiesin, mille kannalle madame Blavatsky oli asettunut suuren maamiehensä suhteen, sillä näin hän kirjoitti Tolstoista:

»Ainoastaan nämä ajattelijat, jotka seuraten delfiläistä kehoitusta ovat tajunneet elämän omassa sisäisessä *minässään* ja tutkineet sitä perinpohjaisesti itsessään, ennenkuin ovat yrittäneet etsiä ja analysoida sen heijastusta ulkonaisissa kuorissaan, – ainoastaan nämä ovat tulleet palkituiksi jonkunlaisella menestyksellä . . . Muuan näistä filosofiista on nykyään suuri venäläinen kaunokirjailija ja reformaattori, kreivi L. N. Tolstoi. Kuinka lähellä hänen mielipiteensä ovat korkeamman teosofian esoteerisfilosofisia oppeja, huomaa lukiessaan joitakin otteita eräästä hänen Moskovan *Psykologiselle Seuralle* pitämästään luennosta». (Seuraa pitkä ote.)

»Olemme kääntäneet tämän jokseenkin pitkän otteen kreivi Tolstoin erinomaisesta luennosta, sentähden että se on kuin kaikua todellisen teosofian yleisen siveysopin kauniimmista opeista. Hänen määritelmänsä elämästä abstraktisessa merkityksessä ja siitä elämästä, jota jokaisen vakavan teosofin tulee elää, kunkin omien *luonnollisten* kykyjensä mukaan ja varassa, – on käytöllisen psyykkisen, jollei henkisen elämän A ja O, alku ja loppu. Luennossa on lauseita, jotka tavallisen teosofin mielestä voivat näyttää liian epämääräisiltä, ehkä epätäydellisiltä; mutta hän ei löydä yhtään lausetta, jota vaativin käytöllinen salatiiteilijä voisi vastustaa. Tätä luentoa saattaisi nimittää esitykseksi sielun

alkemiasta. Sillä tämä »yksinäinen» valo ihmisessä, joka alati palaa eikä koskaan sisäiseltä luonnoltaan muutu pimeydeksi, vaikka »eläin» ympärillämme pysyisi sille sokeana, – on sama »Valo», josta aleksandrialaisen koulun uusplatoonikot ja niiden jälkeen rosenkreutsiläiset sekä erikoisesti alkemistit ovat sepittäneet paksuja nidoksia, vaikka meidän päivinämme niiden todellinen sisältö on pimeä arvoitus useimmille ihmisille.

»Totta kyllä kreivi Tolstoi ei ole aleksandrialainen eikä nykyaikainen teosofi; vielä vähemmin hän on rosenkreutsiläinen tai alkemisti: mutta minkä jälkimäiset ovat peittäneet tulifilosofoin kummalliseen terminologiaan tahallaan sekoittaen yhteen kosmillisia muunnoksia ja henkistä alkemiaa, kaiken sen on tuo suuri venäläinen ajattelija siirtänyt metafysiikan mailta käytännöllisen elämän alalle. Sen, mitä Schelling olisi määritellyt subjektin ja objektin samaisuuden toteuttamiseksi ihmisen sisäisessä minässä, joka toteuttaminen yhdistää minän ja antaa sen haihtua maailmansieluun – joka taas ei ole muuta kuin subjektin ja objektin samaisuus korkeammalla tasolla eli tuntematon jumaluus, – sen kaiken on kreivi Tolstoi yhdistänyt jättämättä tätä maista tasoa. Hän on yksi niitä harvoja *valituuta*, jotka alkavat intuitsionista ja päättyvät *quasi*-kaikkietoisuuteen. Tolstoi on suorittanut alempien metallien – *elämellisen massan* – muuttumisen kullaksi ja hopeaksi eli filosofiseksi kiveksi, ihmisen korkeamman *minän* kehityksen ja ilmennyksen. Alemman alkemistin *alcahest* on korkeammalle vihitylle *der Allgeist*, kaikkea läpäisevä Jumalallinen Henki, sillä alkemia oli ja on, kuten sangen harvat nykyään tietävät, yhtä paljon henkistä filosofiaa kuin fyysillistä tiedettä . . .

»Tämä on se »*alcahest*, joka hajoittaa kaikki kappaleet», ja kreivi Tolstoi on täydellisesti ratkaissut arvoituksen.»

Lukiessani sitä artikkelia, josta yllä olen toistanut muutamia lauseita, täytyi suurella sisäisellä riemulla. Tolstoi puhui luennossaan »valosta», joka ihmisessä loistaa, ja samaa valoa olin kokenut henkisessä uudestisyntymisessäni. Kun nyt madame Blavatsky täydellisellä ymmärtämyksellä ja kunnioituksella puhui sekä Tolstoista että mystillisestä valosta, osoitti ja todisti hän tietävänsä asiasta ainakin yhtä paljon kuin Tolstoi, mutta luultavasti enemmän.

Eikä uusi testamentti ollut madame Blavatskylle tuntematon kirja; ei hän ollut »pakana», joka »pelkäsi kristinuskon suuria totuuksia», ei hän »kieltänyt Kristusta» eikä karttanut Jeesuksen sanoja. Päinvastoin hän samalla tavalla kuin Tolstoi teki jyrkän eron »kristinuskon» ja Jeesuksen todellisen opin välillä. Näin hän esim. kirjoitti:

»Tahdotteko halventaa ja pilkata vuorisaarnaa sentähden, että teidän yhteiskunnalliset, valtiolliset, vieläpä kirkolliset lakinne tähän asti eivät ole kyenneet toteuttamaan sen määräyksiä niiden hengen mukaisesti, eipä edes niiden kuolleen kirjaimen mukaisesti? Lakkauttakaa valanteko oikeuslaitoksessa, eduskunnassa, sotaväessä ja kaikkialla ja tehkää niinkuin kveekarit, jos tahdotte nimittää itseänne kristityiksi. Lakkauttakaa itse tuomioistuimet, sillä jos tahdotte seurata Kristuksen käskyjä, niin teidän täytyy antaa »ihokkaanne sille, joka teiltä anoo viittaa» ja »kääntää vasen poskenne sille, joka teitä lyö oikealle». »Älkää tehkö vastarintaa sille, joka on paha, rakastakaa vihollisianne, siunatkaa niitä, jotka teitä sadattelevat, tehkää niille hyvää, jotka teitä vihaavat», sillä »joka purkaa yhden näistä pienemmistä käskyistä ja sillä lailla opettaa ihmisiä, hän on sanottava pienemmäksi taivasten valtakunnassa», ja »joka sanoo veljellensä: sinä kelvoton, on ansainnut joutua helvetin tuleen», »Ja miksikä tuomitsette, jollette tahdo itse vuorostanne tulla tuomituiksi?»

Ja toisessa paikassa:

»Ja sanonpa, että monet, jotka eivät usko Kristuksen jumaluuteen – kuten kreivi Leo Tolstoi ja monet teosofit – toteuttavat vuorisaarnan jaloja ja yleismaailmallisia käskyjä kirjaimellisesti: ja paljon useammat kunnan miehet ja naiset tekisivät niin, jolleivät olisi tuiki varmat siitä, että sellainen elämän laatu hyvin luultavasti veisi heidät hulluinhuoneeseen – niin kristilliset ovat teidän lakinne!?»

Arin kohta Kristuksen opissa oli oppi pahan vastustamattomuudesta. Sitä ei ihmisen luonnollinen järki ymmärtänyt. Se vaati oikeutta, »silmää silmästä ja hammasta hampaasta», – täydellinen anteeksianto oli sille vierasta, vierasta oli sille väkivallasta kieltäytyminen ja sodasta luopuminen. Ja tämä oli kuitenkin Kristuksen opin ydin. Sen olin kokenut, sen olin nähnyt henkisessä syntymisessäni, sen saatoin sanoa tietäväni.

Miten madame Blavatsky siihen suhtautui?

Puhuessaan rukouksesta, jossa tahdonvoima tulee eläväksi voimaksi, madame Blavatsky varoitti »niitä, jotka panivat tahdonvoiman aaltoja liikkeelle itsekkäitä ja epäpyhiä pyyhteitä varten» ja lisäsi:

»Sillä tämä on mustaa magiaa, kauhistusta ja henkistä noituutta. Valitettavasti tämä on mielityönä kristillisillä valtiomiehillämme ja kenraaleillamme, etenkin silloin kun lähetetään kaksi sotajoukkoa toisiaan murhaamaan. Ennen taistelua molemmat sotajoukot harjoittavat vähäsen tuota noituutta, kun näet kumpikin rukoilee samaa sotajoukkojen Jumalaa, pyytää häntä auttamaan vihollisten päitä poikki pantaessa . . .

»Tässähän kyllä seurataan vanhan testamentin sanoja, mutta koska te minun tietääkseni sanotte itseänne kristityiksi eikä israelilaisiksi eli juutalaisiksi, niin miksette mieluummin seuraa Kristuksen sanoja? Selvästi hän kieltää teitä seuraamasta »vanhoja» eli Mooseksen lakia ja käskää teitä tekemään niinkuin hän sanoo, ja niille, jotka tahtovat miekkaan tarttua, hän varoitukseksi sanoo, että he miekkaan hukkuvat. Kristus on antanut teille yhden rukouksen, jonka te olette tehneet huulten hyminäksi ja pöyhkeydeksi ja jota ei kukaan muu kuin *totinen* salatieteilijä täysin ymmärrä. Siinä rukouksessa te sanotte kuolleen puustaaivin mukaisesti: »anna meille velkamme anteeksi, niinkuin mekin anteeksi annamme velallisillemme» – mutta sitä ette koskaan tee. Sitten hän käski teitä rakastamaan vihollisianne ja tekemään niille hyvää, jotka teitä vihaavat. Eipä siis »Nasaretin lempeä profeetta» teitä opettanut rukoilemaan »Isäanne» tappamaan ja antamaan teidän voittoa vihollisenne».

Täten tutkimukseni päivän selvästi näyttivät minulle, minkä hengen lapsi madame Blavatsky oli. Hän ei pöyhkeilyt kristityn nimellä. Hän tyytyi olemaan toisten silmissä »itämaalainen pakana», hyvin tietäen, että Jeesus Kristuskin oli itämaalainen ja ehkä pakanakin kristillisten uskovaisten mielestä, koska he niin vähän arvoa antoivat hänen opetuksilleen ja käskyilleen. Mutta hengessään hän oli yhtä Kristuksen hengen kanssa ja elämäntyössään hän seurasi Jeesuksen jälkiä.

Päivä päivältä kasvoi riemuni ja rakkauteni. Sydämeni ei ollut erehtynyt. Ensi hetkestä se tunsu luottamusta madame Blavatskya kohtaan, ja vaikka »paha maailma» kuinka olisi koettanut hämmentää uskoani ja todistella rakkauteni ja luottamukseni kohdetta vääräksi ja valheelliseksi profeetaksi, petolliseksi ja riettaaksi ihmiseksi, huonoksi ja kelvottomaksi olenoksi, ei sydämeni häntä puolustaessaan enää seisonut yksin. Se oli saanut avukseen henkisen kokemuksen kumoamattoman tuen. Sillä se kokemus, joka ensin uhkasi vieroittaa, se veikin minut yhä lähemmäksi häntä, jota syystä saatoin nimittää »henkiseksi äidiksi», kun hänen omat sanansa minulle todistivat, että hän tiesi ja tunsu, mitä niin harvat olivat kokeneet. Siveelliset näkökohdat ovat ensimmäiset kaikessa todellisessa okkultismissa ja kaikessa henkisessä elämässä. Ne ne muuttuvat ja syventyvät, kun ihminen näkee totuuden. Okkultistieteelliset tosiseikat, kuten kuolemanjälkeisen elämän faktat ja salatieteelliset kyvyt, kuten jälleensyntymismuisti y.m., ovat kaikki myöhempiä saavutuksia siinä okkultismissa, jota madame Blavatsky nimitti »todelliseksi».

Pekka Ervast.

(Ruusu-Risti 1922 Joulukuu N:o 10, s. 302-311)